

Ταπεινοφροσύνη ο πνευματικός πλούτος της ψυχής

[Εκκλησία της Κύπρου](#) / [Ι.Μ. Λεμεσού](#)

Τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Λεμεσοῦ κ. Ἀθανασίου

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος στον εἰκοστό πέμπτο λόγο του «περί τῆς ὑψίστου ταπεινοφροσύνης ἡ ὁποία ἀποκτᾶται μέ μυστικό τρόπο καί ἐξολοθρεύει τά πάθη», λέει: «Ἀοράτῳ αἰσθήσει ἐγγινομένης τῆς ταπεινοφροσύνης». Ἡ ταπεινοφροσύνη δηλαδή ἔρχεται στόν ἄνθρωπο ἀοράτως, χωρίς δηλαδή νά τήν πιάνει κανείς χειροπιαστά, χωρίς παρατηρήσεις. Λέει ὁ Χριστός ὅτι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἔρχεται χωρίς παρατηρήσεις καί χωρίς ἐξωτερικά πράγματα καί ἐπίσης ὁ Ἀββᾶς Ἰσαάκ ὁ Σύρος: «σοῦ μή εἰδότος ἀνατέλλει ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ», σιγά σιγά μέσ στήν καρδιά σου. Ἐδῶ ὁ ὁσιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος ὀνομάζει τήν ἐνέργεια αὕτη ταπεινοφροσύνη. Ἡ ταπεινοφροσύνη ὅμως διαφέρει ἀπό τήν ταπείνωση.

Ταπεινοφροσύνη σημαίνει νά σκέφτεσαι ταπεινά καί ἡ ταπείνωση εἶναι τό

ἀποτέλεσμα καί ὁ στόχος τῆς ταπεινοφροσύνης. *tapeinosis* λέγει λοιπόν ὁ ὁσιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος «Ἐκεῖνος πού θέλει νά διηγήται μέ λόγια αἰσθητά τήν αἴσθησι καί τήν ἐνέργεια τῆς ἀγάπης τοῦ Κυρίου στήν κυριολεξία της, καί τῆς ἀγίας ταπεινοφροσύνης καθώς πρέπει, καί τῆς μακαρίας ἀγνότητος ἀληθινά, καί τῆς θείας ἐλλάμψεως παραστατικά, καί τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ πραγματικά, καί τῆς ἐσωτερικῆς πληροφορίας ἀλάνθαστα, καί φαντάζεται ὅτι θά δώση νά καταλάβουν αὐτά τά πράγματα μέ τήν ἐξηγήσί του ὅσοι δέν τά ἔχουν γευθῆ προσωπικῶς, αὐτός ὁμοιάζει μέ ἐκεῖνον πού θέλει νά ἐξηγήσῃ μέ λόγια καί παραδείγματα, πόσο γλυκό εἶναι τό μέλι σέ ἐκείνους πού ποτέ δέν τό ἐγεύθησαν. Καί ὁ μέν δεύτερος ἄδικα φιλολογεῖ, γιά νά μήν εἰπῶ βαττολογεῖ, ὁ δέ πρῶτος ἢ ἀγνοεῖ αὐτά πού διηγεῖται ἢ ἐμπαίζεται ὑπερβολικά ἀπό τήν κενοδοξία». Θέλει νά πεῖ ὅτι γιά ὅλα αὐτά τά ὁποῖα λέγονται καί γιά ὅλα αὐτά πού ἀκούονται, χρειάζεται ὁ ἄνθρωπος γιά νά τά καταλάβει νά ἔχει μία σχετική ἐμπειρία.

Καί ὅπως μᾶς ἔλεγε καί ὁ ἀείμνηστος Γέροντάς μας αὐτός πού γεύτηκε τό μέλι μπορεῖ νά ξέρει τί εἶναι τό μέλι εἴτε ἕνα βαρέλι μέλι φάει εἴτε μία κουταλιά. Ὅμως θά πεῖ κάποιος, δέν πρέπει νά τά διηγούμαστε καί νά τά μελετοῦμε, ἀφοῦ δέν τά γνωρίζουμε ἐμπειρικά. Πρέπει βέβαια νά τά μελετοῦμε καί νά τά ξέρουμε θεωρητικά καί νά γνωρίζουμε πῶς λειτουργεῖ ὁ πνευματικός νόμος καί ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ στον ἄνθρωπο καί πῶς γίνεται νά προχωρήσει ὁ ἄνθρωπος πνευματικά. Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά νά ἔχουμε τήν ταπείνωση, εἴτε νά μετανοοῦμε διότι δέν φτάσαμε σ' αὐτά τά ὁποῖα ἐμεῖς οἱ ἴδιοι διηγούμαστε, εἴτε νά ἀρκούμαστε σ' αὐτά τά ὁποῖα οἱ ἅγιοι πατέρες μᾶς διηγοῦνται καί μᾶς περιγράφουν, καί νά ξέρουμε ὅτι ὅλα ὅσα λέγονται εἶναι ἀπό τήν ἐμπειρία τῶν ἁγίων καί ὄχι ἀπό δική μας γνώση πνευματική.

Συνεχίζει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης: «Ὁ παρών λόγος παρουσίασε ἐνώπιόν μας προς ἐξέτασι ἕνα θησαυρό, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται ἀσφαλισμένος μέσα σέ ὀστράκινα σκεύη ἢ καλύτερα σέ ἀνθρώπινα σώματα. Ἐνα θησαυρό πού ἡ ποιότης του δέν μπορεῖ καθόλου νά κατανοηθῇ μέ λόγια». Αὐτός ὁ θησαυρός τῆς ταπεινώσεως εἶναι τό πιό πολύτιμο πράγμα, πού μπορεῖ νά ἀποκτήσῃ ὁ ἄνθρωπος καί τό κλειδί ὅλων τῶν ἀρετῶν. Εἶναι το ἔδαφος πάνω στό ὁποῖο φυτρώνουν οἱ ἅγιες ἀρετές τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀλλά αὐτός ὁ θησαυρός βρίσκεται μέσα στά πηλινὰ σκεύη, τά ὁποῖα εἴμαστε ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι καί πού εἴμαστε ἀδύναμοι, μέ ἰδιοτέλεια, μέ πονηρία καί ἄλλα πάθη μέ τά ὁποῖα δυστυχῶς εἶναι σφραγισμένα ἡ ἀνθρώπινή μας ὑπόσταση. Στό Εὐαγγέλιο φαίνεται ὅτι οἱ δύο μαθητές τοῦ Χριστοῦ, ὁ Ἰάκωβος καί ὁ Ἰωάννης, πού ἦταν οἱ καλύτεροι τῶν μαθητῶν, ἡ κορωνίδα τῶν μαθητῶν, δέν μετεῖχαν σ' αὐτά πού τούς ἔλεγε ὁ Χριστός.

Ἐνῶ ὁ Κύριος ἀνέπτυσσε μπροστά τους τήν πορεία του στό πάθος, στή Σταύρωση, στόν θάνατο δέν συγκλονίστηκαν ἀπό ὅλα αὐτά, δέν συμπαραστάθηκαν στόν

διδάσκαλό τους, δεν προβληματίσθηκαν τί θα γίνει σέ λίγες μέρες, όταν ο Χριστός τούς είπε, «Ίδού ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα», κι ἐκεῖ ὁ Υἱός τοῦ Ἀνθρώπου θα παραδιδόταν στά χέρια ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν, οἱ ὁποῖοι θά τόν ἐνέπαιζαν, θά τόν μαστίγωναν καί θά τόν βασάνιζαν. Τίποτα δέν ἔπιασε πάνω τους, γιατί εἶχαν ἀκόμη τήν ἀνθρώπινη ἐμπάθεια καί μικρότητα καί ἐπιζητοῦσαν ὁ ἕνας τη μία θέση καί ὁ ἄλλος την ἄλλη, ὅταν ὁ Χριστός θα γινόταν, ὅπως νόμιζαν, βασιλιάς τοῦ Ἰσραήλ. Ἔχουμε λοιπόν τόν θησαυρό αὐτό τῆς Θεῆς χάριτος μέσα στά ὀστράκινα καί ἀνθρώπινα σκεύη. Ἐνα θησαυρό πού ἡ ποιότητά του δέν μπορεῖ νά κατανοηθεῖ μέ λόγια. Ὅ,τι κι ἂν ποῦμε δέν περιγράφεται «καί περιγραφόμενος ἀπερίγραπτος μένει».

«Ἔχει δέ ὁ θησαυρός αὐτός ἀπ' ἔξω μόνο μία ἐπιγραφή, ἡ ὁποία εἶναι ἀκατανόητη καί παρέχει πολλήν καί ἀτέλειωτη ἐρευνητική προσπάθεια σέ ὅσους ζητοῦν νά την ἐξηγήσουν μέ λόγια. Καί ἡ ἐπιγραφή αὐτή ἔχει ὡς ἐξῆς: “Ἡ ἀγία ταπείνωσις”». Σάν να εἶναι ἕνα σκεῦος τό ὁποῖο περιέχει ἕνα πολύτιμο θησαυρό, πού δέν περιγράφεται οὔτε μπορεῖς νά τόν συλλάβεις μέ τόν νοῦ. Εἶναι ἕνα πολύτιμο πράγμα, γιατί αὐτός ὁ θησαυρός εἶναι ἡ ἔκφραση τοῦ Χριστοῦ. «Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρᾶος εἰμι καί ταπεινός τῇ καρδίᾳ». Εἶναι τό περιεχόμενο τῆς καρδίας τοῦ Χριστοῦ. Ποιός μπορεῖ νά μᾶς πεῖ τί εἶναι αὐτή ἡ ταπείνωση καί πῶς τήν κατακτᾷ ὁ ἄνθρωπος; Στή συνέχεια ὁ ἅγιος Ἰωάννης τό ἀπλοποιεῖ καί μᾶς τό δίδει ὅσο εἶναι δυνατό ἀνθρωπίνως:

«Ὅσοι ὁδηγοῦνται ἀπό τό πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ἅς εἰσέλθουν μαζί μας στό νοερό καί πάνσοφο τοῦτο συνέδριο καί ἅς κρατοῦν νοερῶς στά χέρια τους θεόγραπτες πλάκες γνώσεως.» Σάν νά κάνει ἕνα συνέδριο ὁ Ἅγιος, ἕνα θεόλεκτο, νοερό καί πάνσοφο συνέδριο καί προσκαλεῖ ὅσους ἔχουν γνώση πνευματική νά μποῦν μέσα σ' αὐτό τό συνέδριο καί νά ἀποφανθοῦν τι εἶναι ἡ ταπείνωση. Βλέπετε, ἡ Κλίμακα πάντοτε ὅταν περιγράφει τή βαθμίδα τῶν ἀρετῶν, θέλει νά πεῖ τί εἶναι αὐτό το πράγμα πού περιγράφει. Ἀρχή σοφίας ὀνομάτων ἐπίσκεψις, ὅπως λέει καί ἕνα ρητό. Δηλαδή για νά καταλάβει κανεῖς μία ἀρετή, ἕνα χάρισμα πρέπει νά πεῖς τί εἶναι. Δέν μπορεῖς νά καταλάβεις, ἂν δέν δώσεις ἕναν ὀρισμό.

«Ἀρχισε λοιπόν τό συνέδριο. Συγκεντρωθήκαμε καί συζητήσαμε καί ἐρευνήσαμε ἐξεταστικά τήν σημασία τῆς σπουδαίας αὐτῆς ἐπιγραφῆς. Ἐνας ἔλεγε ὅτι ταπεινοφροσύνη εἶναι τό νά λησμονῆς ἀμέσως τά κατορθώματά σου. Κάποιος ἄλλος ὅτι ταπείνωση εἶναι νά ξεχνᾷς τά καλά τά ὁποῖα ἔκανες καί τά κατορθώματά σου». Φανταστεῖτε ἐμεῖς πού δέν κάνουμε καί κάτι σπουδαῖο καί ἔχουμε τήν ἐντύπωση ὅτι κάνουμε καί τά θυμόμαστε κιόλας.

«Άλλος, τό νά θεωρήσ τόν έαυτό σου πιό τελευταῖο καί πιό άμαρτωλό από όλους». Δηλαδή τό νά θεωρεῖς τόν έαυτό σου τελευταῖο άνθρωπο.

«Άλλος, τό νά γνωρίσης καλά μέ τόν νοῦ σου τήν ἰδική σου άδυναμία καί άσθένεια. Άλλος, τό νά προλαμβάνης σέ φιλονικίες να διαλύης πρῶτος τήν όργή». Νά μή σοῦ μεταδίδεται ή όργή. Όταν βλέπεις έναν άνθρωπο όργισμένο καί θυμωμένο έτοιμο νά ξεκινήσει τή φιλονικία, έσύ πρέπει νά διαλύσεις πρῶτος τή φιλονικία αὐτή καί τή φωτιά πού έχει ανάψει ό άδερφός σου. Μπορεῖ ό άλλος νά εἶναι άρρωστος, νά εἶναι πιεσμένος, προκατειλημμένος, άκόμη καί νά έχει δαιμονική ενέργεια, ό ταπεινός άνθρωπος όμως εἶναι αὐτός ό όποῖος διαλύει πρῶτος τήν όργή. Δέν περιμένει νά έρθει ό άλλος νά πεῖ συγγνώμη, νά ήρεμήσει καί νά σιωπήσει καί να κάνει μία ανακωχή στή φιλονικία. Ταπεινός εἶναι αὐτός ό όποῖος διαλύει τήν όργή πρῶτος εἴτε μέ τή σιωπή του, εἴτε μέ τά καλά του λόγια εἴτε μέ τήν υποχώρησή του.

«Άλλος, τό νά γνωρίζης καλά τήν χάρι και τήν εύσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ», τό νά καταλαβαίνεις δηλαδή τί εἶναι ή χάρις καί ή εύσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ.

«Καί ένας άλλος πάλι, τό νά αἰσθάνεσαι ψυχική συντριβή καί νά άπαρνεῖσαι τό ἰδικό σου θέλημα». Τό νά εἶναι συντετριμμένη ή καρδιά σου. Όχι ψυχολογικά αλλά πνευματικά. Νά έχεις ταπεινή καρδιά και νά άρνεῖσαι τά δικά σου θελήματα. Ξέρετε ότι υπάρχουν άνθρωποι, καί μικρά παιδιά άκόμα, πού αν τούς άρνηθεῖς ένα θέλημα αντιμετωπίζουν μεγάλα προβλήματα. Δεν μποροῦν νά κόψουν τό θέλημά τους. Μπορεῖ καί νά κτυπιοῦνται. Βέβαια αὐτό μπορεῖ νά εἶναι ψυχιατρικό φαινόμενο, πού και αὐτό κάποια άλλη αἰτία θά έχει. Όμως εἶναι καί πνευματικά τά φαινόμενα αὐτά, πού δεν μπορεῖ ό άνθρωπος νά κόψει τό θέλημά του. Αὐτή ή έμμονή στό ἴδιο θέλημα εἶναι καταστροφική. Καταστρέφει οἰκογένειες, σπίτια, σχέσεις καί δουλειές. Η Έκκλησία μέ όλη αὐτή τήν πνευματική άγωγή πού μάς παρέχει, όπως γιά παράδειγμα ή νηστεία, μάς βοηθά νά κόψουμε τό θέλημα αὐτό.

Λένε πολλοί, γιατί νηστεύουμε, άφοῦ τρῶμε καλύτερα σέ περίοδο νηστείας, καί έχει τόσα φαγητά. Δέν νηστεύουμε μόνο γιά να κακοπαθήσουμε, αλλά καί γιά νά κόψουμε τό θέλημά μας. Καί μόνο πού κόβουμε το θέλημά μας γιά τά φαγητά καί δεν τρῶμε αὐτό πού θέλουμε εἶναι σημαντικό, γιατί πρόκειται γιά υπέρβαση τοῦ θελήματός μας. Άν δεν μάθει ό άνθρωπος μέσα στόν γάμο, στή δουλειά, στήν προσωπική του ζωή, στις προσωπικές του σχέσεις νά ξεπερνά τό θέλημά του, τά καταστρέφει όλα. Ένας βασικός λόγος πού δεν κόβουμε τό θέλημά μας εἶναι τό ότι δεν αγαποῦμε τούς άδελφούς μας. Αὐτός πού αγαπᾷ δεν ζητᾷ τά τοῦ έαυτοῦ του, «ή άγάπη οὐ ζητεῖ τά έαυτῆς». Όταν αγαπῶ τόν άδελφό μου θά κάνω αὐτό πού αναπαύει τόν άδελφό μου καί χωρίς νά μοῦ τό πεῖ μάλιστα. Η άγάπη κινεῖ τόν άνθρωπο σέ υπακοή. Άν αγαπῶ τόν άδελφό μου, τόν συνάνθρωπό μου, τή σύζυγο,

τά παιδιά μου, κάνω υπακοή μετά προθυμίας πολλῆς. Ὁ Γέροντας Παΐσιος ἔλεγε: «Ἄν ἀγαποῦμε τόν Θεό, νά ἀγωνιζόμαστε νά μποῦμε στον Παράδεισο, γιά νά μήν λυπήσουμε τόν Θεό. Ὅσα κάνει ὁ ἄνθρωπος δέν τά κάνει γιά νά μπεῖ στόν Παράδεισο ἀλλά γιά νά μήν λυπήσει τόν Χριστό». Ὁ Γέροντας Ἰωσήφ ἔλεγε, «ὅταν πεθάνω δέν φοβᾶμαι τήν κόλαση, ἀλλά δέν θέλω νά μοῦ τό πεῖ ὁ Χριστός νά πάω στήν κόλαση. Θέλω νά πάω μόνος μου. Δέν θά ἀντέξω ὁ Χριστός νά μοῦ πεῖ αὐτό τό πράγμα». Ἡ μεγάλη ἀγάπη τῶν Ἀγίων κινεῖτο μέ μεγάλη εὐαισθησία καί μεγάλη διάθεση ταπεινώσεως καί υπακοῆς στους ἀδελφούς τους.

Συνεχίζει λοιπόν ὁ ἅγιος Ἰωάννης: «Και ἐγώ ἀφοῦ τά ἄκουσα ὅλα αὐτά, καί ἀφοῦ τά ἐξέτασα μόνος μου μέ πολλή περίσκεψι καί προσοχή, δέν κατώρθωσα μέ ὅσα ἄκουσα νά καταλάβω τήν ἔννοια τῆς μακαρίας ταπεινοφροσύνης». Ὅλα αὐτά ἦταν καλά ἀλλά δέν κατάφερα νά καταλάβω ποιὰ εἶναι ἡ ἔννοια τῆς ταπεινοφροσύνης μέ ὅλα αὐτά πού ἀκούστηκαν προηγουμένως.

«Γι' αὐτό ὡς ἔσχατος ὅλων, ἀφοῦ ἐμάζευσα ὅπως ὁ σκύλος τά ψίχουλα πού ἔπесαν ἀπό τό τραπέζι τῶν γνωστικῶν ἐκείνων καί μακαρίων Πατέρων, κατέληξα στόν ἐξῆς ὀρισμό: Ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ἀνώνυμη χάρις τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία μπορεῖ νά ὀνομασθῇ μόνο ἀπό ὅσους τήν ἐδοκίμασαν ἐκ πείρας». Εἶναι μία χάρις μέσ στήν ψυχή τοῦ ἀνθρώπου, πού δέν μπορεῖ νά ἐκφραστεῖ καί νά περιοριστεῖ καί νά ὀνομαστεῖ. Εἶναι ἀνώνυμη χάρις, γιατί ὅ,τι ὀνομάζει ὁ ἄνθρωπος τό περιορίζει, ὅπως ἔλεγε καί ἕνας σοφός, «ὅ,τι ὀρίζεις τό περιορίζεις». Γι' αὐτό καί ὁ Θεός δέν ἔχει ὄνομα. Δέν ὑπάρχει ὄνομα το ὁποῖο μπορεῖ νά καθορίζει τήν πραγματικότητα τοῦ Θεοῦ. Ἐμεῖς ἔχουμε ὀνόματα, γιατί ὁ ἄνθρωπος ὀρίζεται ὅμως ὁ Θεός δέν περιορίζεται. Ἔτσι καί ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ δέν περιορίζεται. Ἰδιαίτερα αὐτή ἡ χάρις πού ἐκφράζει τον Θεό τόν ἴδιο. Ὅμως μπορεῖ νά ὀρισθεῖ ἀπό αὐτούς πού τήν δοκίμασαν ἐκ πείρας, πού ἀγωνίστηκαν μέσα στή ζωή τους καί γεύθηκαν τήν ἀγία ταπείνωση, αὐτοί μπορεῖ νά καταλάβουν τί σημαίνει αὐτό τό μεγάλο χάρισμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πού δίνεται στόν ἄνθρωπο.

Στό γεροντικό λέει: Πῆγε ἕνας μοναχός καί κτύπησε τήν πόρτα τοῦ Γέροντα. Ὁ Γέροντας τοῦ εἶπε νά περιμένει δυό λεπτά. Τον Γέροντα ὅμως τόν πῆρε ὁ ὕπνος. Ὁ μοναχός ἄκουε τόν Γέροντα πού ροχάλιζε καί μετά ἀπό μία ὥρα ξανακτύπησε. Ὁ Γέροντας τοῦ εἶπε νά περιμένει ἀκόμα λίγο. Ὁ Γέροντας ξανακοιμήθηκε. Μέχρι τό πρῶι ἐπτά, ὀκτώ φορές ὁ μοναχός κτυποῦσε τήν πόρτα καί τό ἴδιο σκηνικό ἐπαναλαμβανόταν μέ τον Γέροντα νά ἀποκοιμᾶται. Ἦρθε ἡ ὥρα νά ξυπνήσει ὁ Γέροντας καί εἶδε στόν ὕπνο του τόν ἀδερφό ἐκεῖνο στεφανωμένο μέ ἐφτά στεφάνια χάριτος. Ἄνοιξε τήν πόρτα καί εἶδε τόν μοναχό. Τοῦ λέει, «Μά ἀκόμα εἶσαι ἐδῶ» καί ὁ μοναχός τοῦ ἀπάντησε, «Γέροντα, μοῦ εἶπες νά περιμένω, καί περίμενα». «Καλά περίμενες μέχρι τώρα καί δέν γόγγυσες, οὔτε σοῦ ἦρθε λογισμός;». « Ναί», ἀπάντησε ὁ μοναχός. «Σκέφτηκα ἐφτά φορές νά φύγω, ἀλλά

στό τέλος ἔλεγα ὄχι. Μοῦ εἶπε ὁ Γέροντας νά περιμένω καί περίμενα ἀγογγύστως ἐδῶ». Κατάλαβε τότε ὁ Γέροντας ὅτι αὐτοί οἱ ἐφτά πειρασμοί πού πέρασε γιὰ νά φύγει, ἦταν ἐκεῖνα τὰ ἐφτά στεφάνια τῆς χάριτος πού εἶχε.

Ἡ ταπείνωση, λοιπόν εἶναι μία μεγάλη ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ταπεινός ἄνθρωπος εἶναι ἐλεύθερος, χαρούμενος καί εἰρηνικός. Ἀντίθετα ὁ ὑπερήφανος ἄνθρωπος ποτέ του δέν εὐχαριστεῖται, δέν εἰρηνεύει, ποτέ του δέν ἡσυχάζει. Ὁ ἐγωιστής, ὁ ὑπερήφανος καί αὐτός πού ἔχει θέλημα νά κάνει τό δικό του εἶναι ἱκανός νά κάνει ἕνα πρόβατο λύκο, δηλαδή νά ἀναστατώσει καί τόν πιό πράο ἄνθρωπο. Ἀκόμα λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὅτι ἡ ταπείνωση, «εἶναι ἀνέκφραστος πλοῦτος, ὀνομασία τοῦ Θεοῦ, δωρεά τοῦ Θεοῦ, ἐφ' ὅσον Ἐκεῖνος (ὁ Χριστός) λέγει: “Μάθετε οὐκ ἀπ’ Ἀγγέλου, οὐκ ἀπ’ ἀνθρώπου, οὐκ ἀπό δέλτου, ἀλλ’ ἀπ’ ἐμοῦ”, δηλαδή ἀπό τήν ἐνοίκησί μου καί τήν ἔλλαμψί μου καί τήν ἐνέργειά μου μέσα σας, “ὅτι πρᾶός εἰμι καί ταπεινός τῇ καρδίᾳ καί τῷ λογισμῷ καί τῷ φρονήματι, καί εὐρήσετε ἀνάπαυσιν πολέμων καί κουφισμόν λογισμῶν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν”».

Δηλαδή θά ἐλαφρυνθεῖτε ἀπό τούς λογισμούς πού ἔχουν οἱ ψυχές σας. Πολλοί ἄνθρωποι διερωτῶνται, γιατί ἔχουν τόσους πολλούς λογισμούς, γιατί δέν εἰρηνεύουν, γιατί δέν ἡσυχάζουν καί δέν χαίρονται κι αὐτοί ὅπως ὅλοι οἱ ἄνθρωποι. Ἐδῶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος μᾶς λέει ὅτι αἰτία εἶναι ἡ ὑπερηφάνεια. Αὐτό τό βλέπει κανεῖς στήν ἐμμονή καί ἐπιμονή νά κάνει τό θέλημά του κάποιος, ἀκόμη καί ἅγια θελήματα, τὰ ὁποῖα δηλαδή φαινομενικά εἶναι σωστά, ὅπως ἡ ἐξομολόγηση, ἡ Θεία Κοινωνία καί ἡ νηστεία. Δέν τόν ἀφήνει νά κάνει αὐτό πού θέλει καί γίνεται θηρίο καί δέν μπορεῖ νά κόψει τό θέλημά του. Τό ὅτι λοιπόν δέν εἰρηνεύουμε καί δέν ἡσυχάζουν οἱ λογισμοί μας καί δέν ἔχουμε ἀνάπαυση στίς ψυχές μας καί δέν ἀνακουφιζόμαστε ἀπό τούς λογισμούς, αὐτό σημαίνει ὅτι δέν ἔχουμε αὐτή τήν πραότητα καί τήν ταπείνωση στήν καρδιά, στόν λογισμό καί στό φρόνημά μας, ὅπως μᾶς διδάσκει ὁ Κύριος.

«Διαφορετική είναι ή ὥψις πού παρουσιάζει ή ὁσία αὐτή ἄμπελος, ὅταν ἀκόμη ἐπικρατῇ ὁ χειμώνας τῶν παθῶν, καί διαφορετική ὅταν πλέον ἔλθῃ ή ἀνοιξίς τῶν καρπῶν, καί διαφορετική ὅταν φθάσῃ τό θέρος τῶν ἀρετῶν, παρ' ὅλον ὅτι ὅλες αὐτές οἱ ὥψεις συμβάλλουν σέ μία καί τήν αὐτή εὐφροσύνη καί καρποφορία. Γι' αὐτό ἐμφανίζει καί τά ἀντίστοιχα σημάδια καί τίς ἀποδείξεις τῶν κατὰ καιρούς καρπῶν της». Ἡ ταπείνωση ἔχει πολλές ὥψεις, ἀλλιῶς εἶναι στήν ἀρχή πού ὁ ἄνθρωπος ἀκόμη πολεμεῖται ἀπό τά πάθη, ἀλλιῶς εἶναι στή μέση πού ἀρχίζει σιγά σιγά νά φεύγει ἀπό τόν χειμῶνα τῶν παθῶν καί ἀρχίζει ή ἀνοιξη τῶν ἀρετῶν, καί διαφορετική ὅταν φτάσῃ πλέον στήν ὥρα πού ὁ ἄνθρωπος θά θερίσῃ τούς κόπους τῶν καρπῶν του. Ὅλες αὐτές οἱ ὥψεις συμβάλλουν στήν ἴδια εὐφροσύνη καί στήν καλή καρποφορία.

«Ὅταν ἀρχίζῃ νά ἀνθίζῃ μέσα μας ή σταφυλή τῆς ὁσίας αὐτῆς ἀμπέλου» δηλαδή ή ταπείνωση, «αἰσθανόμεθα πάραυτα κόπῳσι καί μῖσος πρὸς κάθε ἀνθρώπινη δόξα καί ἔπαινο, ἐνῶ συγχρόνως ἐξορίζομε ἀπό μέσα μας τόν θυμό καί τήν ὀργή». Αὐτό εἶναι τό πρῶτο σημάδι τῆς ταπεινώσεως. Ἄν δέν το ἔχουμε αὐτό τό σημάδι πόρρω ἀπέχουμε. Ποιό εἶναι τό πρῶτο σημάδι; Νά αἰσθάνεσαι μῖσος καί νά σέ κουράζουν ή ἀνθρώπινη δόξα καί οἱ ἔπαινοι. Αὐτός πού φτάνει στο σημεῖο νά δουλεύει μέσα του τήν ταπείνωση κουράζεται ὅταν εἶναι ἀναγκασμένος νά πάρῃ μία θέση. Ὅχι μόνο δέν θέλει τους ἐπαίνους καί τή δόξα, ἀλλά τά ἀπεχθάνεται, τά ἀηδιάζει. Σκεφθεῖτε τό ἀντίθετο, ὅταν θέλει τέτοια πράγματα, ὅταν κάνει τό πᾶν γιά νά ἐπιδειχθεῖ ὅτι κάποιος εἶναι, κάτι ξέρει καί νά θέλῃ τά φῶτα τῆς δημοσιότητας νά εἶναι πάνω του. Αὐτό εἶναι κουφότητα. Θυμώνεις; Μήν πλανᾶσαι, ὑπάρχει μέσα σου ἔντονος ἐγωισμός. Ὅπου ὑπάρχει ὀργή, καχυποψία δυστυχῶς ὑπάρχει καί πνευματική ἀνωριμότητα. Ἰδιαίτερα ὅπου εἶναι θυμός καί ὀργή ἐκεῖ πράγματι μόνο ταπείνωση δέν ὑπάρχει. Ἀντίθετα ὑπάρχει μεγάλη περηφάνεια καί ἐγωισμός.

«Ὅσο δέ ἐν τῷ μεταξύ προχωρεῖ κατὰ τήν πνευματική ἡλικία μέσα στήν ψυχή, ή βασίλισσα αὐτή τῶν ἀρετῶν,» δηλαδή ή ταπείνωση «κάθε καλό πού ἐκτελοῦμε τό θεωροῦμε μηδέν ἢ μᾶλλον βδέλυγμα». Κάθε καλό πού πράττει ὁ ἄνθρωπος καί τό κάνει πρὸς τό θεαθῆναι, γιά νά τοῦ ἀποδώσουν σημασία καί εὐχαριστία δέν ἔχει οὐσία. Ἀντ' αὐτοῦ κάθε καλό πού κάνει πρέπει νά το θεωρεῖ ἕνα τίποτα καί ὄχι μόνο τίποτα ἀλλά καί βδέλυγμα.

«Κυρίως συλλογιζόμαστε ὅτι κάθε ἡμέρα πού περνᾷ αὐξάνει τό φορτίο τῶν ἁμαρτιῶν μας ἐξ αἰτίας κρυφῶν καί ἀσυναισθήτων ἁμαρτιῶν καί ἀμελειῶν, πού σκορπίζουν τόν πλοῦτο τῆς ψυχῆς».

Αὐτό εἶναι τελικά τό ζητούμενο ἀπό τήν Κλίμακα. Ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος εἶναι στή μέση τῆς πνευματικῆς αὐτῆς πορείας, καθημερινά αἰσθάνεται ὅτι αὐξάνεται τό βάρος τῶν ἁμαρτιῶν του ἀπό ὅλες αὐτές τίς κρυφές ἁμαρτίες καί ἀμέλειες πού

σκορπίζουν τόν πλοῦτο τῆς ψυχῆς του. Αὐτό θέλει ὁ Θεός, τόν πλοῦτο τῆς ψυχῆς. Πρέπει νὰ φροντίσει ὁ ἄνθρωπος νά μαζεύει αὐτόν τον πνευματικό πλοῦτο τῆς ψυχῆς του χωρίς νὰ τόν διασκορπίζει. Ἡ ταπείνωση προσέχει καί φυλάττει αὐτόν τόν πνευματικό πλοῦτο.

(ἀπό ἀπομαγνητοφωνημένη ὁμιλία)